

doc amb mots bíblics i «hebreus» (*saduceus* etc., únics presents a la memòria d'aqueixos ex-seminaristes); i la dita de jueus que els penja el poble devot perquè no curen de l'església; també en altres casos el poble ha penjat als jueus allò que és d'herència morisca o mosàrab: no són llunyans els casos de *Bràfim* i de *Nulles*. En fi, si en la malvolença que hem notat dels pobles veïns pot quedar algun regust de la fundació morisca de la població, em guardaré d'assegurar-ho i encara més de negar-ho.

En *Apèndix* donem precisions sobre els NLL que deuen venir realment de *real* 'reial' o ll. *REGALIS*.

1) *RAL*, poblet del Capcir, a la dr. del riu Aude, entre Formiguera i Puigbalador. El nom oficial i tradicional és *Real*, però tothom pronuncia *řál* (oït allí 1930, Exc. 189) i en les enqs. de 1960 allí mateix (xxvi, 58-60) i pobles veïns. És probable que el nom més antic fos *Mont-real* 'turó o castell del Rei', després abreujat en *-Real* o *-Ral*.

MENC. ANT. 1192: «castrum illud q. voc. *Mons Regalis*, situm in *Podio Balados*» (Alart, *Priv.*, 84; *BABL* II, 458); 1260: *Regali* (Alart, *Priv.*, 232); 1265: «apud *reial*» (*InvLC*); 1359: *Rial* (*CoDoACA* XII, 117); 1370: «villare de *Rial*» (*InvLC*). Res de notable hi afegeix Ponsich (*Top.*, 134), fora d'una menció de c. 908: eccl. i mansus de *Real*.

2) *La Ral*, barriadeta dins la ciutat de Perpinyà, cap a la Ciutadella, on hi ha la Plaça de l'Arsenal (xxvii, 104.11, 105.18, 11). L'ús popular el veiem en Saisset: «Era a la Plaça Nova --- pel carrer de *la Ral* / va dir un home vell» (*Catalanades*, 125).

3) *La Ral* ha quedat avui com nom d'un agre. del te. de St. Pau de Segúries; pron.: *lã řál* a Camprodon (Casac. 1920): potser abreujament de *vegueria real*, car hi hagué una *vegueria de Ça Reyral*, formada per 5 pobles dependents de l'Abat de St. Joan (CCandi, *BABL* IV, 118; Alsius, *Nomencl.* dóna les cites antigues *La Real* de 1245 i 1274).

En alguns llocs es produí la contracció de *ea* en *è*, que veiem en *Espinelves* (supra), i en els valencians *Vila-rel* i *candèl* (*DECat*). A la Plana de Vic: «el *Rel*» nom d'un mas (prop de Roda) (mapa Brossa de St. Julià de Vilatorrada): sembla ser el mateix *Ral* que tinc com un mas del te. de Taradell; deu venir, doncs, de *mas real*, i pot ser el mateix que una «*Quadra de Reyral*» del cens de 1359 (*CoDoACA* XII, 151).

4) *Rèl*, pda. d'Algar de Palància (xxx, 40.19), on dubtem entre afegir-ho als casos de *real* 'reial' o als de *rebal* 'rafal'.

De *REGALIS*, en composició amb genèrics de lloc: *Camp-real*, a Segarra. *La Font-rel* (pron. *fonřél*), te. Betesa (amb la contracció de *ea*, ja explicada). I els diversos *Mont-ral* (de *-real*) a les muntanyes de Prades, al Cinca, a Osona. Als quals afegim la forma prèvia *55* a *Ral* de Capcir (supra): per a tots els quals basta remetre a les indicacions donades s. v. *Camp*, *Font*, *Mont*.

«Ego --- *Regales* dono ---» (MDuque, *Docs. Ovarra*, 89.1,6,8); «sign. *Sanila filii Regales*» (ib., 105.13); id. 1027 (107.12): en els quals *-es* baix-llatí està per ll. *-is*. Tomàs *Real*, escriptor de Xàtiva, 1550 (GGRV, 692).

Com NL, degué estendre's molt a Mallorca, segons els noms de possessions que hi veiem: *Son Real*, te. Sta. Margalida; pron. *şon řeál* (Ll. 25,5, 11, 24.22, 27.6; Masc. 12E7) i m. Despuig a on baixa el Torrent de S. R. que provinent del te. d'Ariany fa cap a Son Serra (24.24); diversos homònims, pron. id.: a Sencelles (xl, 117.12; Masc. 18g9); i altres que sento *şon řél*, entre Sineu i Llorito (xl, 101.1; Masc. 19I7) i a Algaida (xl, 95.21; Masc. 27F2).

D'aquí el diminutiu *Realic*, nom de diverses masies del Cardener i el Ripollès, format amb el sufix diminutiu *-ic*, que és el més popular en tota aqueixa zona comarcal (*Manelic*, *Joanic*, *Ramonic*). Amb la contracció de *ea* > *e*, comentada supra, i després el trasllat d'accent que es produeix normalment en aquestes condicions ⁴ resultant *řéli(k)*: «cal *Relis*», mas en el terme de La Coma i Pedra (xxxviii, 49.2); amb la contracció, i sense el trasllat d'accent: *Can Ralic*, masia a mig camí de Camprodon a St. Pau de Segúries.

Descarto (manca de fonament geogràfic, i fantàstica fon. i etimologies), la pensada de Badia (*Congr. Int. d'Onom.* 1955, I, 371-2) d'identificar-ho amb unes *mansiones de Amalaric*, que figuren en un document de 913, sense altra localització que la dependència de Sant Joan de les Abadesses, una vintena de k. per avall; els nombrosos vilars citats en aquest document ben conegut, són de la vall de Vallfogona, i altres molt pròxims a Ripoll.

Quant a *Sarreal*, de Mallorca, bastarà el que hem dit d'aquesta dependència de Ciutat, en l'art. *Real*. D'allí prengué nom l'insigne glossador (i astròleg) *Tià de Sarreal* (Sebastià Gelabert), n. i m. a Manacor 1715-1768, autor de milers de versos, publicats en part (1856); i nom d'una possessió del Comte d'Aiamans (JMBover, *Bi. Escr. Bal.*, § 524, pp. 349-52).

¹ *Arenells*, *Pediniano*; *Pavia* i *Montlleó* [Monteleono] semblen, però, ser aquests llocs del Sudest de Segarra, al N. de Sta. Coloma de Queralt. — ² Udina, no s'adonà de la identificació amb *Sarral* perquè s'escau que en el mateix document de 1148 es parla d'una possessió que Santes Creus tenia a Vilagrassa (a l'Urgell), de la qual hi ha altres docs. del *Libre Blanc* (§§ 12, 24 etc.). Però l'*areal* que ens interessa, d'aquest doc., és el de la Conca, com ho prova el fet d'estar sotmès al batlle de *Monte-albo* (Montblanc), d'on *R. de Bordell* era batlle. — ³ De la coneguda arrel *şdq* 'ser veritat, anar d'acord, unir-se en esposalles' etc.: *şadâq*, plural *şaduqât* «sponsalicium», amb verb *naşdiq* (*RMa*, 589), i també «verax» i «elemosina» (ibid., p. 358). — ⁴ *Deessèt* > *dèsset*, *boeria* > *bòria*, *Espine(s)albes* > *Espinelves* etc.

Sarreal, V. *Sarral* *Sarredo*, *Sarret*, *Sarrera*, *Sarro-nera*, V. *Sarret* *Sarreia*, V. *Sa-*

Passà també a ser NP. En doc. ribagorçà de 1020: ⁶⁰